

11a. Jornada Marta Mata

Ovide Decroly i els Drets dels Infants.

17.11.2018

Benvinguda i presentació de la Jornada

M. Assumpta Baig

Novament ens trobem a l'entorn del Dia Internacional de l'Infant per aprofundir en el coneixement d'un pedagog europeu, en aquesta ocasió Ovide Decroly, contemporani de Dewey, Montessori, Ferriere, Cousinet... que com ell tenien inquietud per la millora de l'ensenyament i per aportar més felicitat a les persones i a tota la humanitat.

Decroly ens deia "En educació no hi ha res definitiu, sempre hi ha d'haver recerca, sempre experiència". Ell, com a metge i psicòleg així ho va fer.

Decroly proposa la transformació radical de l'escola a través d'una alternativa a la fragmentació de les matèries escolars o assignatures. Avui en diem Projectes.

Per Decroly vertebrar l'aprenentatge sempre ha de respondre als interessos profunds dels infants i/o joves, tenint en compte:

1 L'observació directa per desvetllar l'esperit científic

2 L'associació, mitjançant materials preparats prèviament, per relacionar la pròpia cultura amb d'altres, per fer aflorar inquietuds, preguntes..., per assimilar i adquirir conceptes abstractes.

3 La comunicació i/o expressió per sistematitzar l'aprenentatge, mitjançant l'oralitat, l'escriptura, l'expressió artística, la teatralització...

El Dr. Decroly indica que l'educació ha de fugir del "motlle" de la recepta didàctica, de la rutina, sigui quina sigui...

Per aprofundir-hi comptem amb l'ajuda de dues persones que pertanyen a l'Association Heloïse, una associació transdisciplinària per la recerca històrica sobre l'educació, que té com a objectiu aconseguir itineraris culturals de pedagogs europeus, en el marc del Consell d'Europa. La Fundació Marta Mata s'hi ha associat per incloure-hi la Marta Mata. Des d'aquesta associació ens hem posat en contacte amb la Fundació Decroly per preparar la jornada de treball que anem a començar.

Bona feina i ... un bon dia.

Ovide Decroly : Història i característiques d'una nova pedagogia educativa

Sylvain Wagnon. Universitat de Montpellier

Sylvain Wagnon agraeix l'organització de la Jornada i el fet que se l'hagi convidat a participar-hi, i donar-li l'oportunitat de retrobar els amics de l'escola Decroly de Barcelona.

Introducció històrica de la figura i la pedagogia Decroly

Ovide Decroly pertany al moviment de la Nova Educació. Era metge i mirava els infants des d'aquesta perspectiva.

L'any 1901 va crear un institut per atendre els infants que ell anomenava *irregulars*, és a dir amb discapacitats. Ho va fer a casa seva, perquè considerava que l'escola havia de ser un espai familiar, una llar. Observava els infants i n'estudiava els comportaments.

El 1905 fundà amb altres persones, la Societat de Pedotècnia, per estudiar més a fons els infants amb discapacitats.

El 1907 va crear l'Escola l'Ermitage, per a infants *regulars*, tot considerant que la naturalesa de l'infant, tingui o no capacitat, és la mateixa.

El 1908 elaborà un programa global: Una Escola a la vida. L'escola era per ell un espai de reflexió, des del qual va teoritzar i practicar les seves idees.

Al 1914, a l'inici de la guerra mundial creà, també amb altres persones, un centre per a infants orfes a Mollenbeek, i una granja-escola a Waterloo.

A partir de la guerra va fer recerca per intentar ajudar el govern belga a regular l'educació dels infants discapacitats.

El 1919 estudià la infància delinqüent de la Gran Bretanya.

El 1921, amb altres pedagogs va fundar la **Lliga Internacional de la Nova Educació**, partint de punts de vista del segle XVII.

Objectius de la Nova Educació

- Posar l'educació com a prioritat de la societat, per formar els infants d'una manera integral.
- Tenir en compte la singularitat de l'infant. El coneixement profund de cada nen i nena en la seva totalitat.
- Cobrir les necessitats i els interessos de l'infant, cosa que facilitava la novetat de la psicologia i el fet que la majoria de pedagogs eren metges i psicòlegs.
- Tractar d'una manera especial l'autonomia de nens i nenes per educar-los i preparar-los pel futur com a persones en el món.
- Considerar l'infant com a ésser social, en contacte amb les altres persones, formant part activa de la comunitat.
- Basar l'educació en la confiança mútua: el mestre confia en l'infant i fa que l'infant confiï en ell.

Congrés de la Lliga Internacional de la Nova Educació, l'any 1927, a Locarno

El 1922 va fer un viatge d'estudis a EEUU per treballar i reflexionar sobre aquesta nova educació

El 1923 va coordinar un curs de psicologia i pedagogia a les escoles de magisteri de Brusel·les. El 1925 a Colòmbia i al llarg dels anys a d'altres Països, de manera que creixien les seves intervencions arreu, fins que morí esgotat.

Decroly no va escriure tractats de pedagogia, però sí que va deixar articles i moltes notes de les seves observacions.

L'any 1934 es va crear l'escola Decroly a Brusel·les, el 1945 a París i el 1958 a Barcelona. Tot i que no hi ha massa escoles Decroly al món, Ovide Decroly és, sens dubte, un referent en la història de la pedagogia.

El pensament decrolynià

Ovide Decroly

Al nombrós conjunt d'associacions on va pertànyer hi treballava amb moltes altres persones i establia xarxes amb diferents entitats per difondre i debatre els fonaments del seu pensament, que es poden resumir en aquests principis:

- El lligam entre l'infant i l'entorn: el medi animal o vegetal. L'oportunitat de treballar la jardineria, per exemple.
 - Una nova mirada sobre l'infant. L'observació del comportament de cadascun, l'enregistrament de les activitats per poder fer una millor observació i conèixer-lo millor, per tractar-lo com cal.
- Un projecte global que transforma la manera d'educar. Una bona observació mostra que l'infant no fa petites coses aïllades, sinó que actua de manera global.

Els fonaments de la pedagogia Decroly

- La globalització. Generalment es coneix Decroly pel mètode global de lectura que va idear, però la lectura és una petita part de la globalització que ell predicava. La globalització uneix totes les matèries.
- Els quatre centres d'interès:
 - la nutrició
 - la lluita contra les dificultats
 - l'auto defensa
 - l'acció, el treball i el descans
- L'avenç en tres temps: observació, associació i expressions, en plural: expressió oral, corporal, artística... L'observació i l'acció associen els coneixements.

L'ús d'aquests centres d'interès permeten a les escoles Decroly treballar d'una manera determinada, encara avui.

La posta en pràctica de la pedagogia Decroly

La pedagogia decrolyniana practica:

- Una organització espacial i temporal específica. Observant la pràctica d'aquesta pedagogia, està molt clar que hi ha una organització espacial i temporal particular, que fa que les escoles Decroly s'assemblin.
- La consideració que la classe és un taller i no un espai on l'ensenyant transmet.
- La creació de les condicions propícies per despertar l'interès dels infants, i una manera de fer-ho és a través del joc. Decroly va crear jocs concrets per als infants, a diferència de Montessori, que els feia abstractes.
- La sorpresa, la conversa, el consell, les activitats lliures, les responsabilitats col·lectives han de relacionar-se en la pràctica diària.

L'escola ha de ser una llar, perquè és fonamental que la relació de l'infant amb els aprenentatges es faci en un ambient familiar. El mestre serà qui ensenya i guia l'infant, com un pare o una mare. I com més vives siguin les activitats, més riques seran per als infants.

Són maneres de fer que trobem també en altres pedagogs, especialment en els xecs. La idea és desplaçar l'aprenentatge més enllà de la taula i la cadira, i més enllà de l'aula, que és, sens dubte, un lloc d'aprenentatge, però no l'únic. I el fet de sortir-ne permet fer observacions directes, com per exemple, la construcció d'un edifici...

El mestre ha d'observar sempre les actuacions dels infants, i tenir-les en compte.

Reptes de la pedagogia Decroly.

- Decroly creia que allò més delicat per al mestre és transformar la seva relació amb l'infant. Calia que els mestres entenguessin que la nova educació demana la transformació de la manera de fer i l'observació constant. Considerava que aquesta actitud era una novetat i un repte per als mestres i, en aquell moment, no era fàcil canviar. Un altre canvi respecte a allò que es feia, era que els mestres havien de treballar plegats, fent equip.
- L'avaluació, deia, no s'ha de basar en les notes, sinó en l'evolució del procés d'aprenentatge de l'infant, fent així que sigui molt més precisa que quan es fa només amb notes, com en l'ensenyament tradicional. En alguns casos, aquesta norma creava resistències.
- Un altre repte a vèncer era llavors la creença que les escoles Decroly eren elitistes. I es pensava això perquè eren poques. Contràriament a aquesta idea, l'objectiu de Decroly era aconseguir una important barreja social.

Tots aquests elements, molts dels quals encara avui no han estat incorporats de manera universal, produeixen la revolució copernicana de l'educació,.

Decroly va pensar la pedagogia més convenient per als infants, una pedagogia coherent i eficaç, que es du a terme a les escoles Decroly i que ha influït en moltes reformes, de vegades seguides de la pràctica i d'altres no.

Escola Decroly de Barcelona. La sorpresa

**Anna Lafuente,
directora de l'Escola Decroly**

L'Escola Decroly de Barcelona està situada en dos edificis, un al carrer Vendrell i l'altre al carrer Jesús Maria, i s'està construint un nou edifici al carrer Vendrell, on hi anirà tota l'escola.

El títol de la intervenció d'avui és La Sorpresa, perquè com a bona Escola Decroly es dona importància a l'interès dels infants i una sorpresa sempre genera interès. Els nens i les nenes poden portar de casa qualsevol objecte empaquetat de manera que no es vegi què és, i s'utilitza com a element de treball. Ni tan sols el mestre sap què és.

La sorpresa ha d'esdevenir un joc, atès que la primera acció dels infants és jugar i, per tant, tot 'ha de basar en el joc, que va evolucionant amb l'edat.

En el cas dels més petits, la descoberta de la sorpresa es fa a través dels cinc sentits, mentre que els més grans fan hipòtesis, associacions d'idees, comparacions... fins a arribar al descobriment, que porta a l'observació i la globalització.

Per fer aquest procés, la classe es disposa en rotllana per facilitar la participació de tots: el joc és col·lectiu, tothom aprèn de tothom a través de l'observació directa, l'associació d'idees i l'expressió.

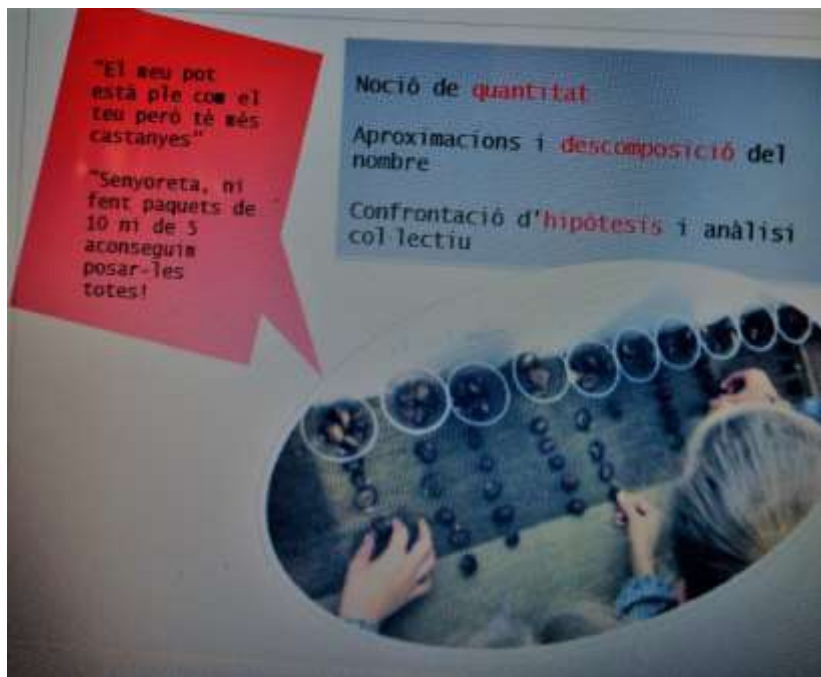
Romina Fratigelli, cap d'Estudis i itutora de 2n. de primària Edu i Ignasi, alumnes de 2n. de primària

La mestra i els nens, expliquen com va anar el descobriment d'una sorpresa i com es va treballar.

L'Ignasi i l'Edu expliquen que, com sempre després de tocar el paquet, mirar-lo, escoltar quin so feia, olorar-lo... van descobrir que la sorpresa eren castanyes.

A partir del descobriment es desenvolupa el treball: examinar la clofolla, pelar les castanyes, parlar d'on surten, com són els castanyers. Això dona peu a parlar del respecte als arbres, les plantes, els animals...

El uns als altres es pregunten quantes castanyes hi deu haver, s'organitzen per comptar-les, en parlen, i així apareix la noció de quantitat, la d'unitat i desena, la mestra mesura la capacitat de resolució de problemes. I, en tractar-se d'un treball col·lectiu, aprenen a col·laborar.

Finalment les dibuixen, treballant així la situació en l'espai i el trasllat d'una vivència al paper. També n'escriuen el procés i les conclusions a què han arribat. D'aquesta manera structuren el pensament i adquireixen vocabulari i capacitat de síntesi.

El mestre els va fent preguntes durant tot el procés, corregint el llenguatge quan cal, observant les reaccions, descobrint els pensaments i valorant les hipòtesis que estableixen...

És una activitat que dona al mestre molta informació sobre cada infant i sobre el conjunt i permet extreure conclusions, formular preguntes, associar idees i plantejar nous reptes.

Com vaig aprendre l'ofici de mestra

**Margarida Muset,
mestra de l'Escola Decroly
i inspectora**

Em correspon parlar a mi de com vaig aprendre a fer de mestra, a l'Escola Decroly de Barcelona, després de escoltar com dos alumnes, una mestra i la directora actual de l'escola ens han transmés la seva particular mirada sobre una de les tècniques que a l'Educació Infantil ens proposa el mètode i que es fonamenta en la gran font de coneixement de tot aprenentatge segons el Dr Decroly : L'OBSERVACIÓ.

He de dir que escoltar-los ha estat un plaer immens per a mi que vaig començar a fer de mestra en aquest centre el 1965, ara fa exactament 53 anys. I va ser en aquesta escola i amb aquest mètode que vaig iniciar-me en aquest ofici, barreja de vocació, compromís i aventura que és l'ofici de mestre. Ofici que no he deixat mai d'exercir tant quant he fet de docent, com quant he exercit d'inspectora d'educació o quant he ostentat algun càrrec administratiu al Departament d'Ensenyament. Sempre he intentat viure i treballar com una mestra decrolyniana, amb vocació, compromís i un cert punt d'atracció pel risc i per l'aventura d'ensenyar, que és també i sobretot l'aventura d'aprendre sempre de tot i de tothom.

Com vaig començar a l'escola? Just en sortir de l'Escola Normal de l'any 1965, en la qual mai ningú ens havia parlat ni de Decroly, ni de cap gran pedagog del segle XX, els adorats inspiradors de les escoles catalanes d'abans del 1940, en l'època de la República i del CENU, és veritablement un atzar i una de les coses més importants que m'han passat en la vida. Vaig saber que Mn. Bosch el fundador i director de l'escola cercava un mestre per ocupar-se dels alumnes més grans de l'escola que haurien de cursar el Batxillerat com a "lliures" a l'Institut Montserrat. Era una experiència que s'iniciava per la insistència dels pares que no volien que els seus fills deixessin l'escola on havien après tantes coses.

Vaig incorporar-m'hi al setembre de 1965 i hi vaig estar-hi vinculada fins als anys setanta. Recordo que la Marta Mata, que en aquell curs escolar iniciava l'escola d'hivern per a mestres als antics locals de l'escola Elaia del carrer Entença de Barcelona, en saber que no podria assistir als cursos de Rosa Sensat em va dir: "si treballes a l'Escola Decroly aprendràs tant o més que seguint els cursos que farem aquí."

Va tenir tota la raó; sortir d'una Escola de mestres encara franquista i en tot cas gens avançada pedagògicament, i submergir-se en una de les poques escoles d'aquella època actives de debò i amb un mètode tant complex com el Decroly, va ser per a mi un veritable descobriment i una gran sort, per poder

conèixer de primera mà el què era i el què ha de ser l'educació dels infants i joves, als quals he dedicat, de fet, tota la meua vida professional.

I en el marc d'aquesta jornada titulada "Ovide Decroly i els drets dels infants" vull dir que vaig aprendre que els drets dels infants són sagrats i que el dret a l'educació n'és un dels importants, però que no es pot exercir si les escoles i els mestres no són capaços de respectar tots els altres drets dels infants: el dret a ser respectats en la seva singularitat i ritme d'aprenentatge, el dret a exercir la seva llibertat, el dret a moure's, a parlar i a fer dins l'aula i a tot arreu, el dret a la dignitat individual i l'autoestima.

Ovide Decroly, en el seu clam contra l'escola tradicional i obsoleta del seu temps i de tots els temps, amb el crit "IL FAUT CHANGER" dona una gran lliçó als seus col·legues del "Bureau International d'Écoles Nouvelles" a Ginebra i una lliçó a tots els ensenyants de la seva època i de sempre, tot afirmant que l'escola ha de fer feliços els infants, que els ha d'ajudar a créixer i no els ha de convertir en inadaptats i en persones amb baixa autoestima.

Decroly va ser el primer psicopedagog de la història de l'educació, ell va assentar els principis del mètode però les tècniques concretes, les estratègies i els procediments, com ara al que s'han referit els meus acompanyants de mesa: La SORPRESA, van ser pensats, proposats experimentats i aplicats pels mestres i pedagogs que van treballar a l'Institut Decroly des del 1908 i a l'Ermitage des del 2014, es a dir, Boon, Amelie Hamaide o Valerie Decordes que tant va fer per l'escola Decroly de Barcelona i a qui vaig tenir l'honor de conèixer.

Principis del mètode Decroly

Si ens referim als principis del mètode, que Decroly va formular a mida que continuava la seva recerca científica de forma sistemàtica al costat dels infants "handicapés" sensorial o cognitivament, els maltractats per l'entorn familiar, els orfes o bé amb els seus propis fills, trobem compendiat tot el que cal per dur a terme una educació "Per la Vida i per a la Vida", es a dir, que ha de

basar-se en la vida i en allò que és natural en el medi físic, biològic, o social on viu l'infant i li ha de ser útil quant s'insereixi a la vida d'adult. Aquets principis mai han deixat d'estar molt a prop meu i m'han ajudat a ser persona, igual que em van ajudar a ser mestra als anys seixanta. Recordem-ne alguns:

- a. El nen, quan arriba a l'escola als 6 anys, ja ha après el més important del que aprendrà mai. L'escola ha d'explorar i aprendre d'aquest aprenentatge espontani fet, i de com actua la mare en els primers anys.
- b. En Pedagogia no hi ha res de definitiu, cal que el mestre aprengui amb l'alumne i de l'alumne, sabent veure com progressa i adaptant-s'hi.
- c. L'escola no pot ensenyar res si no compta amb l'interès dels alumnes, que és el gran motor i l'única motivació que pot moure la palanca de tot aprenentatge.
- d. Si l'infant gaudeix tant jugant, és perquè li és bo fer-ho i perquè aprèn fent-ho. Cal que tota activitat escolar es presenti com un joc.
- e. No es pot ensenyar a ser lliure si l'escola no deixa els alumnes en llibertat i en moviment.
- f. L'esforç que demanem que facin els alumnes per aprendre, no és menor quan li donem els conceptes simplificats i descontextualitzats. L'esforç és menor si el que ha d'aprendre té significat encara que sigui presentat en tota la seva complexitat.
- g. L'escola ha d'obrir-se a la vida, i ha de servir als infants per incorporar-se a la vida.

Aquests principis són semblants als que sustenten tot el moviment d'Escola Nova o Activa o Renovada que es va produir entre la primera i la segona guerres mundials (1914 a 1945). Tanmateix, el que resulta singular d'aplicar el mètode Decroly és la seva complexitat i l'ambició del seu plantejament pedagògic i didàctic.

Aplicació de la metodologia Decroly

Després d'exercir com a mestra en una escola Decroly, i de reflexionar com vaig arribar i què vaig necessitar per reeixir en l'empresa, voldria compartir amb vosaltres el que li cal a un mestre per aplicar una metodologia tan completa i compromesa, sense defallir en l'intent:

1. Cal conèixer i compartir la determinació i fortalesa d'Ovide Decroly en combatre l'escola tradicional que castra i no deixa créixer el nen amb llibertat i al seu ritme. I ser capaç de exercir l'ofici de mestre sabent que serà molt difícil fer-ho situant en el centre del fet educatiu el mateix alumne i situant al mestre en un paper secundari encara que indispensable.
2. Cal saber bé el conjunt de principis i d'aspectes que pretén incorporar Ovide Decroly i els seus grans col·laboradors de l'Ermitage encara avui, aplicant el mètode:
3. Es planteja com aprèn el nen, l'home primitiu, el científic i descobreix la **FUNCIÓ DE GLOBALITZACIÓ** de la ment humana. Primer la percepció global /després l'anàlisi conceptual /per arribar a la fi a la **SÍNTESI**
4. Obre un camí nou per ensenyar valorant més l'aprendre i per tant:
5. Per a l'adquisició dels conceptes, adopta el mètode científic.

Observar/Associar/Expressar

- i. Per l'aprenentatge de la Lectura i Escriitura, Decroly aplica el mètode emprat per la mare en l'adquisició del llenguatge oral i adopta el mètode **Global de Lectura**
- ii. Basa l'educació en el **desenvolupament integral dels infants**, i per això valora l'educació física, les formes d'expressió artístiques: la música, la ceràmica, el dibuix, la dansa, i també inclou en el programa l'educació social amb el "self governement"
- iii. **El material escolar ha de ser la VIDA**, i allò que ens aporta la vida natural i social. No fabrica un material específic com va fer la seva col·lega coetània Maria Montessori; només crea els **"Jocs Educatius DECROLY"** fets amb materials naturals i en molts casos construïts pels alumnes més grans de l'escola. Rebutja els programes escolars basats en les assignatures o matèries inspirades en la divisió de les ciències, i proposa el **Programa d'idees associades i els centres interès**.
- iv. Pels més petits el **programa d'aprenentatge ve marcat exclusivament amb els centres d'interès pels quals mostren curiositat els nens. Crea el treball d'Observació a partir de la Sorpresa** que cada dia porta un alumne i que han d'aprendre a descobrir, tot aprenent a mesurar pes, mida, olor, textura, forma, gust, etc. Sorpresa que acabarà classificant associant-la amb altres objectes i altres conceptes. Res en aquesta edat ve predeterminat pel mestre, només l'activitat d'aprenentatge que segueix un mètode sistemàtic i que sempre es un joc d'exploració i recerca.
- v. En els més grans, l'interès ja comença a prendre una forma conceptual, al voltant de **4 Grans centres d'Interès: Alimentar-se, Protegir-se, Defensar-se i Treballar, o sigui, transformar el món**.
- vi. Al voltant d'aquests centres **es treballa cada objecte o fenomen de forma integrada i significativa**, descobrint

conceptes propis de les diverses ciències: la matemàtica, el càlcul, la geometria, la biologia, la física i química, la llengua, l'associació en l'espai i en el temps, etc..

- vii. Les qüestions plantejades a classe són tractades a partir d'allò més proper a l'infant i el seu entorn immediat, per anar progressivament abordant el món natural dels éssers vius, animals, vegetals, arribant al món inanimat dels minerals, i finalment abordant-ho tot des d'una perspectiva social. És a dir en àmbits concèntrics cada vegada més allunyats de l'alumne.

Per aplicar el mètode...

Cal disposar d'algunes qualitats sense les quals es molt difícil practicar el mètode:

1. Estimar els nens i la feina de mestre i estar disposat a comprometre-s'hi.
2. Ser creatiu i agosarat en la tasca docent, i no conservador ni rutinari.
3. Ser una persona curiosa i interessada en tot el entorn natural i social amb una actitud constant de recerca.
4. Estar disposat a aprendre més que no pas a ensenyar. Aprendre amb els alumnes, parlar poc, preguntar molt, cercar les respostes amb ells.
5. Implicar-se en la vida social dels alumnes i donar suport als seus primers passos en l'ús de la llibertat i de la responsabilitat que progressivament van adquirint, sabent que la llibertat no pot créixer sense la responsabilitat.
6. Tenir clar que el dret a l'Educació s'ha d'exercir en un marc de respecte absolut a tots i a cada un dels nens i nenes i a tots els altres drets que tenen com a persones humanes.

La majoria dels principis decrolynians es mantenen vius avui encara i, sobretot, no han estat desmentits pels experts posteriors. Ha canviat la visió del món i els paradigmes educatius, però tanmateix l'escola d'avui té molt a aprendre d'algunes tècniques i pràctiques però sobretot està en deute amb una metodologia que pocs han gosat aplicar en el seu conjunt, potser perquè implica un treball intensíssim que es difícil de generalitzar.

La pedagogia Decroly, avui

**Françoise Guillaume,
coordinadora del Centre Decroly a Brusel·les
i vicepresidenta de l'Associació Heloïse**

Com els principis centenaris són encara actuals?

L'infant és un ésser global que es desenvolupa intel·lectualment, socialment, creativament i físicament. I ho fa observant, associant, expressant-se.

Per educar-lo, cal anar sempre del concret a l'abstracte i fer el màxim possible de lligams entre el que passa al voltant.

El mètode Decroly es actualment del tot aplicable, però tenint present que els infants no són iguals ara que quan ell el va dissenyar, perquè la societat ha canviat substancialment: s'ha passat d'un marc estricte a un món on l'autonomia és la regla. Abans els infants eren considerats com a petits i, per tant, se'ls feia tot i la seva opinió no comptava. Havien de menjar el que tocava, per exemple. Ara se'ls demana què volen menjar, i les famílies fan sovint el que els infants volen.

Per tant, l'escola és el primer lloc de socialització, on no poden fer exactament el que volen, atès que estan amb altres infants. En conseqüència, la responsabilitat educativa de l'escola, de totes les escoles, és més gran del que era abans i n'hi ha que accepten aquesta realitat i n'hi ha que no. Les Decroly ho fan.

L'educació per la vida en societat s'ha de fer a través de l'aprenentatge i per aprendre cal observar, per això és tan important treballar a través de la sorpresa. Un nen o una nena porten a classe un objecte embolicat o en una bossa i, a través dels sentits, els altres han de descobrir què és. Els sentits són la base de tots els aprenentatges. En els informes que el mestre fa sobre l'atenció, hi ha de constar l'atenció al mestre, als altres infants i a l'objecte que han examinat i descobert.

Quan un infant diu 'jo penso que és...' els altres escolten amb atenció. D'aquesta manera aprenen a escoltar i a tenir en compte el que els altres diuen.

En el meu llibre *Eduquer l'atencion* parlo d'aquesta importància, i en aquest moment els ordinadors, la tecnologia i la digitalització, demanen fortament l'atenció.

Sovint es parla de problemes d'aprenentatge en general i, en realitat, hi ha alguns infants que tenen aquest tipus de problemes, però no pas tots. Cal trobar la manera de millorar l'atenció de tots. Això es pot aconseguir fent, per exemple, que nois i noies de 12 anys, vagin a la classe dels de 7 per ensenyar-los coses, perquè no ha de ser només el mestre qui ensenyi als infants.

A classe es distribueixen responsabilitats entre els infants, i aquest fet els fa conscients que al costat dels drets tenen responsabilitats i a cada grup hi ha delegats que es reuneixen dues vegades a la setmana per parlar del problema que han sorgit.

Quan hi ha conflictes entre ells, el mestre hi ha de parlar, ha de fer de mitjancer i regulador de la vida a l'aula, fent-los reflexionar sobre allò que passa.

Decroly i Freinet consideraven l'infant i enfocaven l'escola de manera molt similar, com la de tots els pedagogs que pertanyien al moviment de la Nova Escola. Però només Decroly era metge i es mirava els nens com a tal. Era una nova mirada.

L'observació

L'observació és la base de tot l'aprenentatge, i sobretot a l'era digital. S'ha de fer a totes les edats i en totes les branques, però té un paper especial en la transició entre allò real i allò virtual: no es pot entendre el virtual si no s'ha partit de la realitat tangible.

Observar és romandre en la realitat, és tenir una mirada curiosa i crítica envers el món. No és el mestre qui ha de dir com són les coses, sinó l'infant que les ha de veure i analitzar a través de l'observació. I a través de l'observació, la conversa entre mestre i infants ajuda a conèixer millor la realitat.

Després d'haver observat, cal situar l'observació en el temps i l'espai. El dibuix d'observació, el modelatge i el text són modes d'expressió que permeten, tant a l'alumne com al mestre, confirmar-ne l'exactitud. La fórmula és observar, associar i expressar.

4 anys

7 anys

Del concret a l'abstracte

Cal partir d'un objecte global i complex per elaborar els coneixements: una planta que han collit, un paisatge que han vist, una experiència...

Els coneixements no són una pila d'informacions, sinó que es construeixen amb la interacció entre els infants i amb el guiatge d'un adult: l'eina digital no només no pot substituir mai el mestre, sinó que pot pertorbar la relació amb el saber dels infants abans dels 10 anys.

Avui dia hi ha diversitat d'opinions sobre això, perquè hi ha escoles que consideren que cal fer servir instruments digitals, mentre que, per exemple, és molt més interessant que els infants dibuixin, modelin o escriguin sobre el que han vist, que no pas que en facin fotografies.

Les escoles Decroly no fan servir tablettes ni ordinadors abans dels 10 anys.

Interdisciplinarietat: exemples

Per aprendre i entendre, cal interioritzar conceptes precisos, com per exemple longitud, pes i volum, a través de la comparació entre objectes diferents; un carbassó i una sabata: quina llargada tenen, quan pesen, quin volum fan.

Es pot també fer una recerca sobre el desenvolupament de la planta que produeix el carbassó, estació de l'any en què surt, o cuinar una crema tenint en compte les proporcions.

Tots aquests aprenentatges es poden fer fins als 8 anys i demostren que hi ha una gran connexió entre les observacions i els coneixements. I els infants que han après d'aquesta manera són capaços de avaluar si les informacions que els arriben, també per Internet, són fiables o no. D'aquesta manera aprenen que no es pot creure tot, i s'educa l'esperit crític.

Aprenentatge de la lectura

L'aprenentatge de la lectura es fa amb el mètode global. Partint d'alguna cosa que s'ha fet a la classe, o d'una de les sorpreses que han portat, es diuen i s'escriuen frases a la pissarra. Durant alguns mesos es treballa amb frases diverses, que cada infant té en una caixa per poder-les retallar paraula per paraula, i compondre altres frases. El veritable mètode global és aquest: treballar amb frases relacionades amb fets viscuts a la classe. A poc a poc aprenen a descodificar i a no separar les paraules del seu sentit.

Cal tenir en compte que per aprendre a llegir amb aquest mètode, els infants necessiten dos anys: comencen als 6 i llegeixen als 8.

Cas particular de la mesura

Cal que els infants aprenguin les mesures més grans, a partir del cos: amb els braços estesos, cada infant tant sol i com un al costat de l'altre poden mesurar el corredor, les parets, les finestres...

I treballar el pam, per mesurar elements de la classe, adonar-se que el pam de cada un té una mida diferent i classificar-los de petit a gran. Les mesures s'incorporen així, en relació al cos.

A partir de 8 anys, cada infant té un regle de metre, amb els centímetres marcats, que conservarà fins que acabi l'ensenyament primari.

Els més grans, mesuren, per exemple, amb una eina de 10 metres el camí que va a l'escola d'un encreuament al proper.

L'atenció es fixa en allò real particularment i també conjuntament, perquè tot ho fan junts parlant-ne: infant-objecte+infant-infant.

Són aprenentatges importants pel futur dels infants, que els faran ser crítics i sensibles en el tema de la captació de l'atenció.

Cas particular de l'espai i el temps

És fonamental treballar l'orientació espacial. Un dels exercicis que fan els infants de 6-7 anys és representar i recórrer un caminet construït a terra de la classe: el camí de l'escola en tres dimensions, que expliquen, hi juguen i parlen de com s'ha de caminar, vigilant els cotxes, deixant passar les persones... Una vegada construït en dibuixen el plànol, Els més grans fan també el plànol de l'escola i el mapa de la ciutat i el del país. El dibuix i la lectura dels plànols els prepara per saber-los interpretar.

Pel que fa a la noció de temps, és difícil que l'aprenguin als 6 o 7 anys. S'hi ha de treballar seriosament.

Els mestres són sempre els garants de l'aprenentatge

La pedagogia Decroly demana que el mestre observi els infants i, partint d'aquesta observació construeixi la millor manera que observin i aprenguin. No hi ha educació ni ensenyament sense transmissió i és l'adult qui ha d'assumir aquesta transmissió. En qualsevol mètode pedagògic el saber no neix tot sol en l'infant, de manera espontània. El mestre parteix del que els alumnes aporten però ha de fer servir una pedagogia determinada. Cal escoltar els infants, però això no vol dir que sempre tinguin raó, i és important que ho sàpiguen.

Els mestres han de treballar sempre en equip.

Conclusions

- Per integrar els aprenentatges cal temps, perquè d'aquesta manera seran més estables.
- Tot el que s'ha dit, es desplega al llarg de l'escolaritat dels 3 als 18 anys, de manera diferent, naturalment, però amb continuïtat.
- No es fa el mateix ciutadà si aprèn d'aquesta manera que si ho fa a través dels manuals i d'un mestre que només explica continguts i l'alumne ha de fer exercicis sobre el que ha explicat. Tot sol.
- Aquesta pedagogia és un camí. En el nostre cas, Decroly el va pensar molt bé i n'hi ha prou en posar-se a l'inici i avançar en equip i reflexionant dia rere dia.
- Cada mestre pot viatjar a través de la pedagogia activa i, sempre en equip.
- Avançar i permetre als infants que cadascun d'ells aprengui a la seva manera.